

DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO SANDAS (2014)

Dalyko pavadinimas	Mokslų kryptis (šaka) kodas	Fakultetas	Katedra
Epidemiologijos pagrindai (4 kreditai, 120 val.)	Visuomenės sveikata (09B)	Medicinos	Visuomenės sveikatos institutas
Studijų būdas	Kreditų (valandų) skaičius	Studijų būdas	Kreditų (valandų) skaičius
Paskaitos	0,5 kredito (15 val.)	Seminarai	1 kreditas (30 val.)
Konsultacijos	1 kreditas (30 val.)	Individualus darbas	1,5 kredito (45 val.)

Dalyko anotacija:

Epidemiologijos raida. Šiuolaikinis jos supratimas. Epidemiologijos vieta šiuolaikinėje medicinos mokslų struktūroje. Epidemiologijos pritaikymo pagrindinės sritys. Priežasties modeliai epidemiologijoje, sąvokų apibūdinimas: „pilnoji“, „pakankama“ priežastis, „būtinasis“ priežasties elementas. B. Hill priežastinio ryšio kriterijai. Sąvokų palyginimas: epidemiologija, medicina, visuomenės sveikata.

Pagrindinių epidemiologinių rodiklių grupės: dažnio, asociacijos, potencialios įtakos. Santykiai epidemiologijoje: rodiklis, proporcija, šansas. Dažnio rodiklių skaitiklio ir vardiklio apibūdinimas. Incidentumo rodiklis. Suminis asmens rizikos laikas, nustatymo būdai. Suminis sergamumas (rizika). Rizikos sąvokos apibūdinimas. Momentinis ir periodo ligų paplitimas. Incidentumo ir paplitimo sąryšis. Kiti dažnio matai: bendrieji, specialieji, standartizuoti. Oficialiai registruojamas sergamumas, mirtingumas, jų pagrįstumo palyginimas. Proporcingas sergamumas, proporcingas mirtingumas, proporcingo sergamumo, mirtingumo santykis. Prarasti potencialaus gyvenimo metai. Prarastų potencialaus gyvenimo metų rodiklis. Kokybės atžvilgiu standartizuoti gyvenimo metai. Invalidumo atžvilgiu standartizuoti gyvenimo metai. Asociacijos rodikliai. Efekto ir asociacijos sąvokos epidemiologijoje. Absoliutiniai ir santykiniai asociacijos matai. Rizikos, rodiklių skirtumas ir santykiai, jų interpretacija. Šansų santykiai. Potencialios įtakos rodikliai. Priskirtina rizika ekspozicinėje grupėje, priskirtinos rizikos dalis, prevencinė dalis, priskirtina rizika populiacijoje, priskirtinos rizikos populiacijoje dalis. Epidemiologinių tyrimų metodų struktūra: stebimieji ir eksperimentiniai metodai. Aprašomasis epidemiologinis tyrimas, bendrieji principai. Epidemiologinė kintamoji, „gera“ epidemiologinė kintamoji, pagrindinės aprašomosios epidemiologijos kintamosios. Geografinės arba erdvinės epidemiologijos trumpas apibūdinimas. Paprastas sergamumo dinamikos apibūdinimas: absoliutus prieaugis, prieaugio tempas, augimo tempas. Sergamumo tendencijos analizės pagrindiniai principai. Epideminė kreivė, jos sudarymo principai, kreivės panaudojimas. Sergamumo sezoniškumo analizės principai. Populiacijos sveikatos būklės apibūdinimo principai. Populiacijos sveikatos vertinimo reikšmė. Sveikatos informacijos sistemos. Sveikatos informacinių sistemų funkcijos. Demografinė statistika. Demografinė kaita, jos pakopos. Svarbiausi populiacijos kitimo veiksniai. Populiacijos amžiaus piramidė. Pagrindiniai demografiniai rodikliai. Gyventojų skaičius, demografinės senatvės koeficientas, migracija, gimstamumo rodiklis, mirtingumo rodiklis, natūralus prieaugis, kūdikių mirtingumas, vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė, išgyvenamumo lentelės, išvengiamas mirtingumas. Privalomojo sveikatos draudimo fondo informacinė sistema SVEIDRA. Principiniai reikalavimai analitinio epidemiologinio tyrimo planavimui. Tyrimo protokolo (plano) struktūra. Ekologiniai tyrimai, jų rūšys, tikslai, informacijos šaltiniai, duomenų analizės ypatumai ir interpretacija, vertė, privalumai ir trūkumai. Ekologinis sofizmas ir įverčio poslinkis. Paplitimo (momentinis) tyrimas, jo planavimo ir duomenų analizės principai. Imties apskaičiavimo principai. Imties formavimo metodai. Netikimybinės ir tikimybinės imties būdai. Paplitimo tyrimo privalumai ir trūkumai.

Kohortinis tyrimas, perspektyvinis, retrospektyvinis tyrimai, kohortų sudarymas, duomenų analizės principai. Kohortinių tyrimų privalumai ir trūkumai. Tyrimas atvejis-kontrolė. Tradiciniai tyrimai atvejis-kontrolė. Atvejų ir kontrolinės grupių sudarymo principai. Lizdinis atvejis-kontrolė tyrimas. Atvejo-kohortos tyrimas. Duomenų analizės principai. Tyrimo atvejis-kontrolė privalumai ir trūkumai. Epidemiologinių tyrimų pasirinkimo principai. Epidemiologinių tyrimų hierarchija pagal etiologijos nustatymo pagrįstumą. Eksperimento apibūdinimas. Eksperimentiniai tyrimai: klinikiniai, eksperimentai su sveikais subjektais, intervenciniai bandymai, planavimo ir duomenų analizės principai. Principiniai reikalavimai klinikiniams bandymams. Klinikinių bandymų rūšys. Randomizacija. Viengubai, dvigubai, trigubai "maskuotas (aklas)" bandymas. Eksperimentinių tyrimų etinių principų reglamentavimas. Klinikinių bandymų fazės. Bendruomenių intervenciniai bandymai, pagrindiniai tikslai, tyrimo principinė schema, privalumai ir trūkumai. Epidemiologija ir ligų profilaktika. Profilaktikos lygiai: ankstyvoji, pirminė, antrinė, tretinė. patikra, jo rūšys, patikros programų kriterijai. Patikros testų jautrumas ir specifiškumas. Jautrumo ir specifiškumo tarpusavio ryšys. Prognostinė testo rezultato reikšmė. Atsitikinės ir sisteminės klaidos epidemiologiniuose tyrimuose ir jų kontrolės principai. Paprastoji epidemiologinių duomenų analizė: taškiniai įverčiai, pasikliautiniai intervalai ligų dažnio ir asociacijos rodikliams, statistinės išvados, hipotezių tikrinimas, pirmos ir antros rūšies klaidos, reikšmingumo lygmuo ir p reikšmė. Standartizacija, jos reikšmė epidemiologiniuose tyrimuose. Tiesioginė ir netiesioginė standartizacija. Regresijos modelių panaudojimas epidemiologinių duomenų analizei.

Rekomenduojama literatūra:

1. Rekomenduojama literatūra:

1. Bonita R., Beaglehole R., T. Kjellstrom T.(eds). 2006. **Basic epidemiology**. 2nd ed. WHO. http://whqlibdoc.who.int/publications/2006/9241547073_eng.pdf
2. Rothman, K.J. 2012. **Epidemiology: an introduction**. OUP. .
3. Bhopal R.S. 2006. **Concepts of epidemiology: an integrated introduction to the ideas, theories, principles and methods**. OUP..
4. Schoenbach V.J., Rosamond W.W. **Understanding the Fundamentals of Epidemiology an evolving text**. <http://www.epidemiolog.net/evolving/FundamentalsOfEpidemiology.pdf>
5. Detels R., McEwen J., Beaglehole R., Tanoka H. 4-th ed. Ed. 2005. **Oxford Textbook of Public Health**.
6. Kalėdienė R., Petrauskienė J., Rimpela A. 1999. **Šiuolaikinė visuomenės sveikatos mokslo teorija ir praktika**. Kaunas: "Šviesa".
7. Gaižauskienė A ir bendr. 2003. **Sveikatos statistikos vadovas**. KMU.
8. Čekanavičius V., Murauskas G. 2000. **Statistika ir jos taikymai (I ir II t.)**. - Vilnius :TEV.

Konsultuojantys dėstytojai:

1. Kęstutis Žagminas (prof., dr.):

1. Kavaliūnas, Andrius, Šurkienė, Genė, Dubakienė, Rūta, Stukas, Rimantas, Žagminas, Kęstutis, Šaulytė, Jurgita, Burney, Peter G.J., Kummeling, Ischa, Mills, Clare. EuroPrevall Survey on Prevalence and Pattern of Self-Reported Adverse Reactions to Food and Food Allergies Among Primary Schoolchildren in Vilnius, Lithuania. *Medicina*. 2012, t. 48, nr. 5. p. 265-271.
2. Mikaliūkštienė A., Juozulynas A., Narkauskaitė L., Žagminas K., Sąlyga J., Stukas R. Quality of life in relation to social and disease factors in patients with type 2 diabetes in Lithuania. *Med Sci Monit*, 2013; 19:165-174.
3. Andrius Kavaliūnas, Genė Šurkienė, Rūta Dubakienė, Kęstutis Žagminas, Rimantas Stukas. Potential risk factors of food allergy in children: EuroPrevall project results in Vilnius, Lithuania. *Health*. 2013. Vol.5, No.12, 2032-2038. <http://dx.doi.org/10.4236/health.2013.512275>

	<ol style="list-style-type: none"> 4. Gefenaite G., Rahamat-Langendoen J., Ambrozaitis A., Mickiene A., Jancoriene L., Kuliese M., Velyvyte D., Niesters H., Stolk RP., Zagminas K., Hak E7. Seasonal influenza vaccine effectiveness against influenza in 2012-2013: A hospital-based case-control study in Lithuania. <i>Vaccine</i>. 2014 Feb 7;32(7):857-63. 5. Aldona Mikaliūkštienė, Kęstutis Žagminas, Algirdas Juozulynas, Laura Narkauskaitė, Jonas Sąlyga, Konstancija Jankauskienė, Rimantas Stukas, Genė Šurkienė. Prevalence and determinants of anxiety and depression symptoms in patients with type 2 diabetes in Lithuania. <i>Med Sci Monit</i> 2014; 20:182-190.
2.	<p>Aušra Beržanskytė (dr.)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sinotova J., Miciulevičienė J., Beržanskytė A. Antimikrobiniams vaistams atsparių invazinių bakterijų paplitimo dinamika Lietuvos bendrojo pobūdžio ligoninėse. <i>Visuomenės sveikata (Public Health)</i> 2012; 3 (58):34-43. 2. Narkauskaitė L, Varvuolienė R, Valentienė J, Aguonytė V, Beržanskytė A. Odontologų paslaugų prieinamumas pacientams su judėjimo negalia Lietuvoje. <i>Visuomenės sveikata (Public Health)</i> 2013; 2 (61):38-45. 3. Aguonytė V, Beržanskytė A, Stonienė L, Narkauskaitė L, Valentienė J, Varvuolienė R. Pagalba smurtą artimoje aplinkoje patyrusioms moterims. <i>Visuomenės sveikata (Public Health)</i> 2013; 3 (62):68-75. 4. Aguonytė V, Valentienė J, Nedzinskienė L, Beržanskytė A, Zolubienė E. Vyresnio amžiaus asmenų sveikatos netolygumai. <i>Literatūros apžvalga. Visuomenės sveikata (Public Health)</i> 2013; 4 (63):13-19. 5. Aguonytė V, Beržanskytė A, Valentienė J, Nedzinskienė L. Vyresnio amžiaus asmenų mirtingumo nuo širdies ir kraujagyslių ligų netolygumai Lietuvoje. <i>Visuomenės sveikata (Public Health)</i> 2014; 3 (66):40-47.
<p>Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto doktorantūros komiteto teikimu (2015-02-03, protokolas Nr. 4) patvirtinta Medicinos fakulteto taryboje 2015 m. vasario 10 d. protokolo Nr. 150000-T-1 (603)</p>	
<p>Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto dekanas prof. dr. Algirdas Utkus</p>	